ΣΤΕ12| ΜΕΡΟΣ ΙΒ΄

Εἶναι ἐπάναγκες πρό τοῦ καθορισμοῦ τῶν εἰς ἕκαστον ἐπιβεβλημένων καθηκόντων τοῦ ἐξανθρωπισμοῦ, δι’ ὧν ἐπιδιώκεται ἡ τελειοτέρα ἀνάπτυξις καί πνευματική διαμόρφωσις τοῦ ἀνθρώπου, νά ἐπιληφθῶμεν τῆς ἐξετάσεως τῶν θρησκειῶν τῶν διαφόρων λαῶν, διά νά κατανοήσωμεν σαφέστερον τάς συμπιπτούσας ἀναμεταξύ των σχέσεις, δι’ ὧν θά ἦτο δυνατόν ἡμέραν τινά νά συνενωθῶσι καί τάς παρουσιαζομένας ἀναμεταξύ των διαφοράς, αἱ ὁποῖαι ἐπιφέρουν τήν ἀπ’ ἀλλήλων διάστασιν καί ἀπομάκρυνσιν νά ἐπιλύσωσιν.

Ἐξετάζοντες τούς διαφόρους λαούς καί τά ἔθνη τῆς γῆς, ἀνευρίσκομεν πλείστας ὅσας διαφοράς μεταξύ των κατά τόν τρόπον τοῦ ζῆν, τά ἤθη καί τά ἔθιμα, τό πολίτευμα καί τόν πολιτισμόν, τάς ἀντιλήψεις καί τά συναισθήματα.

Μίαν κοινήν ὅμως ἀλληλουχίαν κοινοῦ συναισθήματος θά εὕρωμεν πανταχοῦ, ἕν συναίσθημα μυστηριώδους ἐξαρτήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπό μίαν ἤ περισσοτέρας ὑπερφυσικάς δυνάμεις συμφώνως τῆς βουλήσεως, τῆς βουλήσεως ἡ ὁποία κανονίζει τήν βούλησιν καί τάς πράξεις του. **Τό συναίσθημα τοῦτο εἶναι ἡ θρησκεία.**

Ἡ θρησκεία δέν ἐξέλειπεν ἐκ τοῦ κόσμου, ἀφ’ ἧς ἐποχῆς ὁ ἄνθρωπος γεννηθείς ἤρχισε σκεπτόμενος. Εἰς τό βάθος τῆς ψυχῆς του ὑφίστατο τό συναίσθημα τῆς θρησκείας γενικόν ὑπό ποικίλας ἐκδηλώσεις.

Ἐάν παραβάλωμεν τάς δοξασίας τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Χαλδαίων, τῶν Ἀσσυρίων, τά ὁμηρικά ἄσματα, τάς Βέδας, τούς Ἰουδαϊκούς ψαλμούς, τάς μαγικάς ἐπωδάς, τούς Χριστιανικούς ὕμνους θά ἀνεύρωμεν διαφοράς ὕφους, ἰδεῶν, ἀντιλήψεων, ἀλλά καί τό αὐτό κοινόν συναίσθημα καί τόν αὐτόν κοινόν πόθον, τήν προσέγγισιν τοῦ ἀνθρώπου ὅσον τό δυνατόν πλησιέστερον πρός τό Ὑπερκόσμιον.

Ἡ γενικότης τῆς θρησκείας ὁμολογεῖται ὑπό τῶν ἀρχαίων. Ὁ Πλούταρχος λέγει ὅτι: «δύναταί τις

νά εὕρῃ πόλεις ἄνευ τειχῶν, ἄνευ βασιλέων, ἄνευ γραμμάτων, ἀλλά οὐδεμίαν πόλιν εἶδέ τις ποτέ μή ἔχουσαν ἱερά καί Θεούς καί **ὅτι εἶναι πιθανώτερον νά εὕρῃ τις πόλεις ἄνευ ἐδάφους ἤ ἄνευ πίστεως εἰς Θεούς».**

Καί ὁ Κικέρων λέγει, ὅτι δέν ὑπάρχει ἔθνος ἐπί τῆς γῆς τόσον βάρβαρον καί ἀπολίτιστον, τό ὁποῖον ν' ἀγνοῇ τήν πίστιν εἰς Θεόν ἤ Θεούς.

Δέν δυνάμεθα ὅμως νά στηριχθῶμεν ἐπ' αὐτοῦ, ὅπως βεβαιωθῶμεν περί τούτου, καθ' ὅσον οἱ ἀρχαῖοι μέρος μόνον τῆς σφαίρας τῆς γῆς ἐγνώριζον.

Ἐν τούτοις ἡ διείσδυσις τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου καί εἰς τάς μᾶλλον ἀπροσίτους χώρας τῶν ἀγρίων καί ἀνθρωποφάγων ἀνακαλύπτει, ὅτι καί εἰς τούς τούτους τούς τελείως ἀπολιτίστους λαούς ἐνυπάρχει τό συναίσθημα τῆς θρησκείας πρός μίαν Δύναμιν πραγματικῶς ἤ φανταστικῶς ὑπερτέραν πάντοτε τῆς ἀνθρωπίνης.

Ἐάν δέ μεταξύ τῶν διαφόρων κοινωνιῶν ὑπάρχουσιν ἄτομα στερούμενα ταύτης, αἱ μεμονωμέναι αὗται ἐξαιρέσεις δέν δύνανται νά κλονίσουν τόν γενικόν κανόνα.

Ἡ θρησκεία εἶναι φαινόμενον ἀπασχολοῦν τά μύχια τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως. **Εἶναι μία Ἀκτίς ἐμπνεομένη ἐκ τοῦ Ἀπείρου Θεοῦ πρός τόν ἄνθρωπον, ὅπως καταστήσῃ εἰς αὐτόν γνωστήν τήν Ὕπαρξίν Του καί τόν πρός Αὐτόν ὀφειλόμενον σεβασμόν.**

Εἶναι ἡ Οὐράνιος Αὐτοῦ Θυγάτηρ, ἥτις ἀποστέλλεται παρ' Αὐτοῦ εἰς τήν γῆν, διά νά διδάξῃ εἰς πάντας τάς κοσμοσωτηρίους ἀρχάς τῆς Πίστεως, τῆς Ἀγάπης, τῆς Ἐλπίδος, τῆς Ἀνεξικακίας, τῆς Πραότητος, τῆς Ἀλληλοβοηθείας, τῆς Συγχωρήσεως, τῆς Εἰρήνης καταπολεμοῦσα τάς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας καί διαμάχας καί ὁδηγοῦσα τόν ἄνθρωπον εἰς τήν χώραν τῆς Αἰωνίου Εἰρήνης.

Διά τοῦτο ὁ μέγας Γερμανός φιλόσοφος Χέγκελ ἀρχόμενος τῆς φιλοσοφίας τῆς θρησκείας αὐτοῦ χαρακτηρίζει διά τῶν ἑξῆς ταύτην:

«Ἀντικείμενον τῆς θρησκείας εἶναι τό Ἀπόλυτον, τό πεδίον ἐκεῖνο, ὅπου λύονται πάντα τά αἰνίγματα τοῦ κόσμου, ἔνθα συμβιβάζονται αἱ ἀντιθέσεις τῆς βαθύτερον ἐρευνώσης διανοίας, ὅπου καταπραΰνονται ὅλοι οἱ πόνοι τοῦ συναισθήματος, ἡ σφαῖρα τῆς Αἰωνίου Ἀληθείας, τῆς Αἰωνίου Εἰρήνης.»

Τό τέλος πάσης ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, πᾶν ὅ,τι διά τόν ἄνθρωπον ἔχει ἀξίαν καί κῦρος, διά τό ὁποῖον ζητεῖ τήν εὐτυχίαν, τήν δόξαν, τήν μακαριότητα ἔχει τό κέντρον εἰς τήν θρησκείαν, ἤτοι εἰς τήν νόησιν, συνείδησιν καί συναίσθησιν τοῦ Θείου.

Διά τῆς θρησκείας λαμβάνομεν συνείδησιν περί τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι Ἀρχή καί Τέλος τοῦ Παντός καί συγχρόνως τό μέσον τό ζωοποιοῦν, ἐμψυχοῦν καί ἐμπνέον τά πάντα εἰς τήν ὕπαρξίν των. Ἀπασχολούμενον τό πνεῦμα μετά τῆς θρησκείας ἀπεκδύεται πᾶσαν πεπερασμένην ἔννοιαν καί οὕτω καταντᾶ εἰς τήν ἠθικήν ἱκανοποίησιν καί ἐλευθερίαν.

Οἱ λαοί θεωροῦν τήν θρησκευτικήν συνείδησιν ὡς τό ἀληθές μεγαλεῖον των, ὡς τήν κατάπαυσιν τοῦ βίου των. Πᾶσα θλῖψις, πᾶσα φροντίς καί μέριμνα, τά γνωρίσματα παντός προσκαίρου, ἐξαφανίζονται εἰς τήν αἰθερίαν ταύτην σφαῖραν, ἀπό τήν ὁποίαν πηγάζει ἡ ἐλπίς.

Εἰς τόν πνευματικόν τοῦτον ὁρίζοντα συσσωρεύονται τά κύματα τῆς λήθης καί ἐξ αὐτῶν πίνουσα ἡ ψυχή ἀπονεκρώνει πάντα πόνον καί πᾶσαν ὀδύνην καί μεταμορφώνει πάσας τάς ἐν χρόνῳ πικρίας καί δυστυχίας εἰς φωτεινά σημεῖα τοῦ Αἰωνίου.

Λέγοντες, ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι φαινόμενον γενικόν, δέν λέγομεν καί ὅτι ὅλα τά ἔθνη καί οἱ λαοί ἔχουσι τήν ἀληθῆ. Αἱ διάφοροι βαθμίδες αὐτῆς ποικίλλουν ἀναλόγως τῆς ἰσχύος καί ἀξίας τῶν μεσαζόντων, οἵτινες ἐχρησίμευσαν ὡς διάμεσοι μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων. Ὅσον δέ τό ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀναπτύσσεται, κατά τοσοῦτον ἐννοεῖ καί ἀντιλαμβάνεται τόν κύριον σκοπόν, ὅν ἐπιδιώκει ἑκάστη θρησκεία καί τάς βάσεις, ἐπί τῶν ὁποίων δύναται νά στηριχθῇ, ἵνα ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀνεύρῃ τόν μῖτον τόν ὁδηγοῦντα αὐτό πρός τήν Ἀλήθειαν.

Ὁ πολιτισμός τῶν διαφόρων λαῶν ἀντικατοπτρίζεται καί εἰς τάς θρησκευτικάς του παραστάσεις. Ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι παραλλήλως πρός τήν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς ἀναπτύξεως τοῦ

ἀνθρώπου βαίνει καί ἡ ἱστορία τῆς θρησκείας.

Ὅλαι αἱ θρησκεῖαι ἀνεξαιρέτως, μή ἐξαιρουμένων καί αὐτῶν τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν τῶν ἀγρίων, τῶν θεοποιούντων τά ἀντικείμενα τῆς φύσεως, εἶναι κοιναί εἰς τάς γενικάς αὐτῶν γραμμάς.

Διά τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νά ἐξετάσωμεν τάς θρησκευτικάς πεποιθήσεις, τούς μύθους, τά ἔθιμα καί τάς τελετάς πάντων τῶν ἀγρίων λαῶν ἀπό τῶν Ἐσκιμώων μέχρι τῶν κατοίκων τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ἀπό τῶν Ὀττεντότων μέχρι τῶν νομαδικῶν φυλῶν τῆς Σιβηρίας καί τῶν Ἰνδικῶν θρησκειῶν μέχρι τοῦ Μωαμεθανισμοῦ.

Εἰς πάσας τάς θρησκείας ταύτας θά ἀναγνωρίσωμεν, ὅτι ὑπό τήν ἐξωτερικήν λατρείαν τῶν ἀντικειμένων καί τῶν ἱεροτελεστιῶν **ἐγκρύπτεται ἡ πίστις πρός τό Θεῖον καί ἡ ἰδέα ἐπιζήσεως τῶν ψυχῶν καί μετά θάνατον.**

Κυρὶως ὁ σκοπός ἑκάστης θρησκείας ἀποβλέπει εἰς τήν πλήρη ἐφαρμογήν τῶν ὑπαγορεύσεων αὐτῆς ὑπό τῶν ἀκολούθων της, ὅπως οὗτοι κατορθώσωσι ν’ ἀπολαύσωσι τά ἀγαθά, τά ἐπαγγελλόμενα αὐτοῖς ἐν τῇ νέᾳ μετά θάνατον ζωῇ των.

Πρὸ παντός, λοιπόν, κύριον χαρακτηριστικόν ὅλων τῶν θρησκειῶν εἶναι ἡ τιμή τῶν νεκρῶν προγόνων πρός ἐπίσπασιν τῆς εὐνοίας των. Ὅλαι ἀνεξαιρέτως αἱ θρησκεῖαι παραδέχονται, ὅτι αἱ ψυχαί ἐπιζοῦν μετά θάνατον καί τήν ἀποσύνθεσιν τοῦ γηΐνου σώματος εἰς ἕτερον βίον, ὅμοιον πρός τόν ἐπίγειον.

Ἡ ἰδέα ἀνταμοιβῶν ὑλικῆς ἤ πνευματικῆς ποινῆς εὑρίσκεται μόνον εἰς τάς πλέον προηγμένας φυλάς. Εἰς τήν Καλιφόρνιαν ὑποδύουν τούς νεκρούς διά τό μέλλον μακρόν των ταξείδιον. Οἱ Αὐστραλοί νομίζουν, ὅτι οἱ Λευκοί εἶναι οἱ ἐπανερχόμενοι νεκροί των. Καί ἡ ἰδέα τῆς μετενσαρκώσεως εἶναι κατά τό μᾶλλον καί ἧττον γενική. Ἡ εὔνοια τῶν Θεῶν καί τῶν πνευμάτων ἐπισπᾶται διά τῆς προσευχῆς, τῆς μαγείας καί τῶν ἐξορκισμῶν, ἀλλ’ ἰδίως διά τῶν ἱεροτελεστιῶν καί τῶν θυσιῶν. Οἱ ἱερεῖς εἶναι ἰατροί, μάγοι καί ἐξορκισταί.

Παρ’ ὅλην τήν ἐξάπλωσιν τῶν ἀναιμάκτων χριστιανικῶν ἀρχῶν εἰς τά πέρατα τῆς γῆς ὑπό τῶν ἱεραποστόλων, αἱ ἀνθρωποθυσίαι εἰς τήν Ἀμερικήν, Αφρικήν καί Αὐστραλίαν ὑφίστανται εἰσέτι,

διότι θεωροῦνται ὡς ὑψίστη ἔνδειξις ἀφοσιώσεως πρός τό Θεῖον, πρός τό ὁποῖον προσφέρεται, ὅ,τι πολυτιμώτερον. Διά τοῦτο δέ εἰς τάς ἀνθρωποθυσίας ταύτας ἐκλέγονται οἱ καλλίτεροι καί ἀκμαιότεροι νέοι.

Εἰς πολλά μέρη τά θύματα ταῦτα πρό τῆς σφαγῆς εἶναι ἀντικείμενα θείας τιμῆς καί μετά τήν σφαγήν τά πτώματά των χρησιμεύουν ὡς τροφήν εἰς τούς ὁμοφύλους των πρός μετάδοσιν τῆς Θείας ἰσχύος.

Ἀξιοσημείωτον χαρακτηριστικόν πολλῶν φυλῶν εἰναι ἡ ἐξαγωγή τῆς καρδίας τῶν θυμάτων καί ἡ ἀφιέρωσις αὐτῆς εἰς τόν ἥλιον, τόν ὁποῖον πιστεύουν ὡς τήν ἑστίαν τῆς ζωῆς καί τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπίσης ἡ στίξις τῶν σωμάτων ἀπαντᾶται εἰς πολλάς φυλάς, ἰδίως δέ εἰς τήν Αὐστραλίαν. Πληθύς δέ ἀπηγορευμένων κανόνων καί ἀποτρεπομένων τροφῶν καί ἄλλων ἀντικειμένων, αὐστηρῶς τηρουμένων, χαρακτηρίζει τάς θρησκείας ταύτας.

Αἱ ἀνθρωποθυσίαι αὗται ἦσαν συνήθεις καί εἰς τούς ἀνατολικούς λαούς κατά τήν ἀρχαιότητα. Πρός ἐξευμενισμόν τῆς ὀργῆς τοῦ Θείου ἐπεβάλλετο ἡ θυσία αὕτη εἰς τούς ἀρχηγούς τῶν λαῶν, ἐκλεγομένων τῶν θυμάτων μεταξύ τῶν ἐκλεκτοτέρων μελῶν τῆς οἰκογενείας των. Διά τοῦτο, ὅπως κοπάσῃ ἡ ὀργή τοῦ θείου κατά τοῦ Ἀγαμέμνονος καί ἵνα οὐριοδρομήσῃ ὁ Ἑλληνικός στόλος πρός τήν Τροίαν, ἐπεβλήθη εἰς αὐτόν νά θυσιάσῃ τήν προσφιλῆ αὐτοῦ θυγατέρα Ἰφιγένειαν.

Ἐπίσης καί ἡ ἰσχυρά πολιτεία τῆς Κρήτης ἐπέβαλε τήν κατ’ ἔτος θυσίαν δέκα μελῶν, ἐκλεγομένων ἐκ τῶν καλλιτέρων οἰκογενειῶν τῶν Ἀθηνῶν.
Καί ὅμως παρά τό βάρβαρον, ἀπεχθές, διεστραμμένον καί αἱμοχαρές τοῦτο ἔθιμον, εὑρίσκομεν εἰς τούς λαούς τούτους τιμήν καί σέβας πρός τι ὑπερκόσμιον καί τήν ἀρχήν τῆς σοφίας, τόν φόβον πρός τό Θεῖον καί τήν πρός αὐτό πεποίθησιν.

Ἀναγνωρίζει δέ τις καί εἰς τούς ἀνθρωποσφαγεῖς τούτους τήν θρησκείαν ὡς βάλσαμον καταπραΰνον τάς ὀδύνας των, ὡς φῶς παρέχον τήν ἐλπίδα, τό ἰδανικόν πρός ἀνώτερον βίον, τόν ὁποῖον ἀτενίζει ἡ ἀγρία καί μή ἐξελιχθεῖσα εἰσέτι ψυχή των.

Ὑπό τόν βαρυαλγῆ πέλεκυν, ὅστις καταπίπτει ἐπί τῆς κεφαλῆς τῶν ἀνθρωπίνων θυμάτων μιάς ἀπεχθοῦς καί διεστραμμένης κακῆς ἀντιλήψεως, ἐμπεδοῦται ἡ πεποίθησις, ὅτι ἡ ἀποχωριζομένη ἐκ τοῦ σώματος τῶν θυμάτων ψυχή εἰσχωρεῖ εἰς τάς ἀδύτους καί ἐξυγιασμένας τοῦ Θείου χώρας, ὅπως ἐκεῖθεν ἀντλήσῃ τά ἀγαθά τῆς νέας καί ἀθανάτου ζωῆς του, τά ὁποῖα ἐνσταλλάζει καί χορηγεῖ εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τοῦ ἐχορήγησαν τά μέσα, ὅπως ταχύτερον εἰσχωρήσῃ εἰς τήν ὁδόν τῆς εὐτυχίας καί μακαριότητος, ἀπαλλάξαντες οὕτω αὐτόν ἐκ τῶν βασάνων καί ἀθλιοτήτων τῆς προσκαίρου καί ματαιοδόξου ἀνθρωπίνης ζωῆς του.

Οὕτω δέ τό ρέον καί ἀχνίζον αἷμα τῶν οἰκειοθελῶς προσφερομένων θυμάτων τούτων τῆς θείας ἐξιλεώσεως ἐν τῇ ἀντιλήψει τῆς ἀγρίας ταύτης ἱερουργίας δέν διαφέρει ἀπό τό αἷμα τῶν μαρτύρων τό χυνόμενον ἐπί τοῦ βωμοῦ τῆς αὐτοθυσίας πρός παγίωσιν τῆς ἱερᾶς πίστεως τοῦ Ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὅστις εἰς ἀνταπόδοσιν αὐτῆς τούς ἀνοίγει τάς πύλας κατά τήν ἀντίληψίν των τοῦ Παραδείσου.